

מעדני אשר

גיליון תל"ט (שנה י')

פרשת וישלח

תהא שנת עשירי גליון

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחת

אפשר לטמוע שיעורים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03-6171111
לאידיש 12-311 ללשון הקודש: 47-111

איך אמרינו בזמננו שלום עליכם בשבת למלאכים הרי בזמננו המלאכים אין מליון אותנו?

יש להקשות: מדוע נוהגים בזמננו לומר שלום עליכם למלאכים כשחוזרים מבית הכנסת בליל שבת, הרי המקור דאמרינו שלום עליכם ע"פ מה דאמרינו בגמ' שבת קי"ט ע"מ ב' תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר שני מלאכי השרת מליון לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו וכו' א"כ בזמננו שאין מליון מדוע אומרים את זה, כך מקשה בשו"ת דברי יציב אורי"ח סימן קכ"ג, וכן בשו"ת שבת הלוי חלק א' סימן ר"ה, וכן בשו"ת שלמת חיים סימן י"א.

ובמנהגי החתם סופר סימן פ"ה ס"ק ו' מובא שהחתם סופר לא אמר שלום עליכם בליל שבת, ומסתמא הטעם הוא כמו שהתכבדו מכובדים לא נהגו לאמרו בזמננו, כיון דאין המלאכים מלויים, כך כתב בשו"ת דברי יציב אורי"ח סימן קכ"ג, וכן בשו"ת שבת הלוי חלק א' סימן ר"ה, מ"מ על מנהג העולם קשה.

איכא כמה תרוצים:

א. יתכן דלשבת באים נטורי ליה מלאכים אחרים שגבוהים במדרגתם מאלו דימות החול, ולזה אומרים להם שלום עליכם, כך תירץ בשו"ת דברי יציב אורי"ח סימן קכ"ג, ובשו"ת שלמת חיים סימן י"א ועיי' שדך אם בשבת אומרים התכבדו מכובדים אף בזמננו.
ב. מ"מ בשעת התפלה אף אנו זוכים לכך, ובוה א"ש מנהגנו לומר שלום עליכם בליל שבת כשחוזרין מביהכ"נ, כך תירץ בשו"ת שבת הלוי חלק א' סימן ר"ה.

איך אומרים צאתכם לשלום בליל שבת וכי מגרשים אנו את המלאכים?

הנה בספר תוספת שבת סימן רס"ב כתב שגדול אחד מחק בזמירות ליל שבת את הנוסח צאתכם לשלום דהויא כמו שמגרש את המלאכים, וכותב שהדין עמו אך קשה לשבש הנוסחא המקובלת בדינו מקדמונינו, ושכן נוהגים בכל העולם לאמרה בנוסח זה.

ובשערי תשובה סימן רס"ב כתב ליישב: דהכוונה שבעת שיצאו יהיה צאתם לשלום ולא שדוחה אותם מעליו ופוטרים, ולפי שאינו יודע צאתם הוא גמר ואומר עכשיו ואין למחוק דבר שנהגו ברוב ישראל.

וכן במחצית השקל אורי"ח סימן רס"ב כתב דאין למחוק צאתכם לשלום: כי הוא על דרך ברוך אתה בבואך ברוך אתה בצאתך, ואע"ג שאין יציאת מלאכים עתה, מ"מ אומר צאתכם לשלום על זמן היציאה כשיהיה.

מעדני אשר: נראה ליישב לפי מה שכתוב בשפת אמת פרשת ויצא דצאתכם לשלום הכונה על מלאכי חול שעולין למעלה, ובאים מלאכים מיוחדים של שבת, לפי הנ"ל אתי שפיר.

מדוע בזמננו כשנכנסים לבית הכסא אין אומרים התכבדו מכובדים?

בפרשת ל"ב ד' וישלח יעקב מלאכים.

וברש"י מלאכים ממש.

ובאור החיים הקדוש וכן בחיד"א כתבו שהמלאכים שהיו מלווים את יעקב, אותם שלח לעשיו.

הנה איתא בגמ' ברכות ס' ע"מ ב' הנכנס לבית הכסא, אומר התכבדו מכובדים קדושים משרתי עליון, תנו כבוד לאלהי ישראל, הרפו ממני עד שאכנס ואעשה רצוני ואבא אליכם, אמר אביי לא לימא אינש הכי, דלמא שבקי ליה ואזלי, אלא לימא שמרוני שמרוני, עזרוני עזרוני, סמכוני סמכוני, המתינו לי המתינו לי, עד שאכנס ואצא שכן דרכן של בני אדם.

ובשולחן ערוך אורי"ח סימן ג' איתא כשיכנס לבית הכסא יאמר התכבדו מכובדים וכו', ועכשיו לא נהגו לאומרו.

ובטעם הדבר שעכשיו אין נוהגים לאמרו: כתב הבית יוסף עפ"מ"ש האבודרהם שאין לומר זה אלא ירא שמים וחסיד שהשכינה שורה עליו, אבל אינש אחרינא לא, משום דמיחזי כיהורא, ומפני זה נתבטל מלאומרו כלל בדורות הללו.

והיעב"ץ בספרו מור וקציעה אורי"ח סימן ג' תמה על זה: דיש ראיות מכמה מקומות בגמ' דלכל אדם מליון אותו שני מלאכים, מהא דאיתא בגמ' תענית י"א ע"מ א' דבי רבי שילא אמרי דמי שאינו מצטער עם הציבור שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם הן מעידין עליו, חזינן דאפילו עם אדם רשע הולכים שני מלאכים, וכן משמע מהא דאיתא בגמ' שבת קי"ט אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו וסר עונך וחטאתך תכפר, חזינן דלכל אדם מליון אותו מלאכי השרת, וכן הקשה בברכי יוסף אורי"ח סימן ג'.

וכותב היעב"ץ טעם אחר מדוע אין אומרים בזמננו התכבדו מכובדים: לפי שנוסח זה נתקן בדרך תפלה, על שבימיהם היו מתרחקים להפנות בשדה ובמקום שאין שם ישוב בני אדם, כי על כן היו בסכנה עצומה משד של בית הכסא, לכך היו צריכין שמירה יתירה ולבקשת רחמים, משא"כ במקומות מושבותינו עכשיו בארצות הללו שהבתי כסאות בעיר אצל הבתים, ובאתרא דרבים לא שכיחי מזיקין, לכן לא אומרים את זה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הנגיד הנכבד הרב יהושע בלייער שליט"א לונדון

לרגל שמחה הכפולה במעונו

שמחת הבר מצוה לנכדו הילד יניק וחכים כמר יצחק נ"ו

בן לבנו הרה"ג רבי אברהם זאב שליט"א ירושלים ר"מ בישיבת סטאלין קארלין

ולרגל הוצאת ספרו הנפלא "אז יבקע" ביאורים עמוקים בחדושי הרמב"ן בתובות

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

האם מלאכים יודעים מחשבות שבלב אדם ומדוע שלח יעקב דווקא מלאכים לעשיו?

בפרשתן ל"ב ד' וישלח יעקב מלאכים.

וברש"י מלאכים ממש.

הנה האור החיים הקדוש הקשה למה ישתמש במשרתי עליון ללא צורך כי יכול עשות הדבר על ידי משרתי אדם גם בני איש.

וכן בשל"ה פרשת וישלח תורה אור הקשה היאך נשתמש יעקב בחנם לשלוח מלאכי השרת, והיה יכול לשלוח בני אדם, הלא אסור להשתמש במאן דתני ומתני וכו'.

מעדני אשר: נראה לתרץ דאם נאמר שמלאכים יודעים מחשבות אדם, אפשר דלכן שלח יעקב דווקא מלאכים ממש, ולא שלוחי בשר ודם, משום שהמלאכים יכולים לבחון ולדעת את כונותיו של עשיו, לכן שלח דווקא מלאכים.

ושמחתי כמוצא שלל רב דזכיתי לכיון לאחד מהראשונים: דהנה בספורנו בפרשתן כתב וישלח יעקב מלאכים, לדעת מה בלב אחיו לדעה מה יעשה לו.

הנה דבר זה דמלאכים יודעים מחשבות אדם אינו מוסכם: דהנה איתא בגמ' שבת י"ב ע"ב אמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי.

הקשו בתוס' שם: וז"ל ותימה דאפילו מחשבה שבלב כל אדם יודעים, ולשון ארמי אין יודעים, חזינן דסבירא להו דמלאכים יודעים מחשבות שבלב.

ובהגהות יעב"ץ שבת י"ב ע"ב תמה על התוס' וז"ל מנא להו הא, והנה כתוב בראשית י"ח ט' ויאמרו אליו איזה שרה אשתך, הרי שלא ידעו אפילו מה שנראה בחוש, כל שכן מחשבה שבלב, ולעני"ד פשוט אין יודע מחשבות אדם כי אם השם לבדו.

וכן החיד"א פתח עינים סנהדרין י"ט ע"א כתב שדברי התוס' תמוהים: שמכתובים נראה שאינם יודעים מחשבות, וכל שלא ידענו מהיכא פשיטא להו להתוס' הכי נקטינן כמשמעות הכתובים, וכמו שכתוב דברי הימים ב' פרק ו' פסוק ל' "כי אתה לבדך ידעת את לבב כל בני האדם".

וכן באליה רבה סימן ק"א ס"ק ח' תמה על התוס' וז"ל ולא פירשו מנין להם זה דמלאכים יודעים מחשבות שבלב, ובמעדני מלך ברכות פ"ב ס"יב אות ז' פירש כי היודע ברוח הקודש מכיר מה שבלבו של אדם, כמו שמצינו ברבקה בראשית כו, מ"א ויאמר עשו בלבו, והמתנבא ע"י מלאך גדול ממנו, אם כן המלאך כל שכן שיוודע מחשבות, אך קשה מה שאמר שלמה המלך מ"א ח' ל"ט אתה לבדך ידעת את לבב האדם, וכן בירמיה י"ז ט' יעקב הלב מי ידענו אני ה' חוקר לב.

וכן בשפת אמת שבת י"ב ע"ב ב' הקשה: וז"ל מיהו בחסרון ידיעתי לא ידעתי מנא ליה לתוס' וסייעתם בפשיטות, דמלאכי השרת יודעים מחשבות בני אדם, וכמדומה לי שבזוהר כתוב בכמה דוכתי דלא ידעו אלא מה דאיתמסר להו למינדע, א"כ י"ל דגם מחשבות בני"א אינם יודעים, ועיינתי בזוהר פרשת וירא גבי איה שרה אשתך כתב כך, ואולי סבירא להו לתוס' דווקא בהאי עלמא אמר דלא ידעו אבל כשהם למעלה יודעין, אבל לפע"ד אף אם יהיה מקומות להוכיח דמלאכים יודעין מחשבות בני אדם, מ"מ אפשר דיש מלאכים מיוחדין להכניס תפלות בני"א לפני הקב"ה והם אינם יודעין מחשבות אלא הדיבור ולכך צריך להוציא דברי תפלה מפיו דוקא כדכתיב עוף השמים יוליד את הקול, א"כ נראה דיש לקול מלאכים מיוחדין וכן לדיבור.

ובנועם אלימלך פרשת בהעלותך כתב דאפשר לומר דבאמת אין המלאכים יודעין מחשבה שבלב רק באופן זה, דהנה המלאכים הממונים על התפלה הם מעלין את תפלת ישראל לפני הקב"ה ועושים עטרה על ראשו והם צריכין להבחין בין תפלה כשרה וצלולה ובין תפלה הנמצא בה מחשבת פסול חלילה, כי תפלה זו לא תעלה לריח ניחוח לדי' ולכאורה לדברי האומר דאין יודעין מחשבה שבלב איך יודעין להבחין, אלא שזה נתן להם השם יתברך שיריחו בהתפלות.

ובשו"ת יהודה יעלה אורח חיים סימן מ' כתב בשם ספר פורת יוסף פרשת וירא שיש חילוק בין המלאכים הנקראים מלאכי השרת ובין שאר מלאכים כי אותן המשרתים פני השכינה והם נקראים מלאכי שרת אלו יודעים אפ"י מה שבלב אדם אפילו המחשבה, אבל שאר מלאכים אינם יודעים מאומה רק לאותו דבר שנשתלחו אבל לא דבר אחר כלל.

איכא עוד כמה תרוצים מדוע שלח יעקב דווקא מלאכים ולא שלוחי בשר ודם

ב. לצד היותם לפניו, דן כי הורשה להשתמש בהם לאשר יצטרך להם בדבר שאין יכול עשות על ידי בני אדם, ואמר כי הוצרך להם לצד שהשליחות הוא אל עשו והוא אדם גדול כידוע לפי דבריהם ז"ל ביר' פ' ע"ה ושליחות אחרים אפשר שלא יחשיב אותם להשיבם, כך תירץ באור החיים בפרשתן.

ג. אפשר שיקדים להכותם מבלי השב ויבא על יעקב כאשר ידאה הנשר מה שאין כן המלאכים, גם באמצעות שליחותם יפחד ורהב לבבו בראותו צבא השמים וכאומרם ז"ל מהם לבושי אש ורוכבי סוסים וכו' שבזה ירא לבל עשות רע, כך תירץ באור החיים בפרשתן.

ד. רצה יעקב שלא יתעכב השלוחים, לכן שלח מלאכים שהם הולכים מהר, כך כתב בישמו משה בפרשתן.

ה. ע"פ מה דאיתא במשנה אבות פרק א' משנה ו' הרחק משכן רע, כי אדם רע יכול להשפיע על השני, א"כ יעקב פיחד לשלוח שלוחי בשר ואדם לעשיו, משום שפיחד שישיפע עליהם עם הרשעות שלו, מעדני אשר, שוב מצאתי בספר גדולת מרדכי בפרשתן לכ"ק מרן האדמו"ר מספינקא זצ"ל שתיירך כן.

כשאדם מתפלל ביחידות

האם בזמננו אומר בעושה שלום ואמרו אמן?

איתא במגן אברהם סימן ס"ז סק"ז בשם מטה משה שאף כשמתפלל ביחיד יאמר אחר עושה שלום ואמרו אמן, שאומר כן למלאכים השומרים אותו.

יש להקשות: מאי שנא מהא דקימ"ל דהשתא אין אומרים התכבדו מכובדים שאין אנו מוחזקים שילוו אותנו מלאכים, כך מקשה בדעת תורה אור"ח סימן ג', וכן בשו"ת שבט הלוי חלק א' סימן ר"ה.

איכא כמה תרוצים:

א. הטעם שאין אומרים התכבדו מכובדים משום דמחזי כיוהרא, א"כ כשמתפלל ביחיד זה לא שייך, ע"פ מה שכתב בפתחי תשובה יור"ד סוף סימן רמ"ו דבצינעה לא שייך יוהרא, לפי הנ"ל אתי שפיר, כך תירץ בדעת תורה אור"ח סימן ג' ס"ק א'.

אבל דוחה: דבפרי מגדים אשל אברהם סימן ס"ג ס"ק ב' מביא בשם ים של שלמה דשייך יוהרא אף בצינעה, ועיין שדי חמד מערכת י' כלל כ"ח שדו באריכות אי שייך יוהרא בינו לבין עצמו.

ב. לא רצו לשנות נוסח התפלה, וכיון דבציבור אומרים את זה לא רצו לשנות את זה אף ביחיד, כך תירץ בשו"ת שבט הלוי חלק א' סימן ר"ה.

ג. אפשר לחלק דאף דבכל היום אין אנו מוחזקים שהמלאכים מלוין אותנו, מ"מ בשעת התפלה אף אנו זוכים לכך, כך תירץ בשו"ת שבט הלוי חלק א' סימן ר"ה.

איך היה מותר ליעקב לשלוח מתנות לעשיו

הרי עובר על איסור לא תחנם?

בפרשתן לייב טייז ויקח מן הבא בידו מנחה לעשיו

יש להקשות: איך היה מותר ליעקב לשלוח מתנות לעשיו, הרי קימ"ל ע"ז כי ע"מ א' שאסור לתת מתנה לעכו"ם דכתוב לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם, כך מקשה ביערות דבש בפרשתן דרוש ד', וכן בדרך שיחה בפרשתן.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שכתבו התוס' עירובין ס"ד ע"ב דבעכו"ם המכירו שרי, שהוא בטוח שע"י המתנה יעשה לו העכו"ם לפעמים טובות, ואין זה כמתנה אלא כמכירה, לפי הנ"ל אתי שפיר שהיה מותר לשלוח מתנות לעשיו כיון דכל המטרה שלא ירע לו, כך תירץ ביערות דבש בפרשתן.

וביערות דבש כתב דעשיו לא רצה ליטלו המתנות דחשב שיעקב נותן לו המתנות, משום שרוצה תמורת זה טובת הנאה.

ב. ע"פ מה שכתבו התוס' עירובין ס"ד ע"ב דאפילו מתנה ממש, הא דאסור ליתן לעכו"ם היינו דוקא בעכו"ם עני שאין לו מה יאכל ובמתנה זו הוא מחייהו, לכן אסור, אבל בעכו"ם עשיר שבלא זו המתנה יש לו הרבה שרי, לפי הנ"ל אתי שפיר, דהרי עשיו היה עשיר גדל לכן היה מותר לתת לו מתנה, כך תירץ ביערות דבש בפרשתן.

ג. ע"פ מה דאמרינן בגמ' קדושין י"ח ע"א דעשיו דין ישראל מותר, ולא מצינו שיהא אסור לתת מתנה למומר, דרק לבן נח אסור לתת מתנה, מעדני אשר.

מעדני אשר: יש לדחות זה ע"פ מה שכתבו באחרונים ישמח משה תולדות על הפסוק ויאמר יעקב ס"ק ה', שו"ת דברי יציב ח"ו סימן ק"יב דעשיו היה לו דין בי"נ, ואע"פ שבגמ' קדושין י"ח ע"א אמרינן על עשיו דהוא ישראל מומר, זה להו"א, ולמסקנת הגמ' דעכו"ם נמי יורש, עשיו בי"נ היה, אי"כ אי אפשר לתרץ כן.

ד. נראה לי לתרץ בהקדם מה שנסתפקתי האם לעכו"ם אדם חשוב מותר לתת מתנה, כיון דלא הוא נתינה דהוא כמו מכירה שהאדם חשוב נותן הנאה, שלוקח את המתנה, וכמו דמבואר בגמ' קדושין ז' ע"א דאשה שנתנה פרוטה לאיש שהוא אדם חשוב מקודשת, אע"ג דבעינן שהאיש יתן כסף קדושין, אדם חשוב שאני דשנטל מתנה הוא כנותן דנותן הנאה לנותן שנטל ממנו מתנה, אי"כ ה"ה לגבי איסור של נתינת מתנה לעכו"ם לאדם חשוב מותר, ועיין עבודת עבודה להגרש"ק זצ"ל

ע"ז כי ע"א שחקר בשאלה הנ"ל ושלחתי שאלה הנ"ל קמיה הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי שליט"א, והורה לי שמותר, לפי זה אפשר לתרץ דכיון דעשיו היה לו דין אדם חשוב כמו דמבואר בדברי מהרי"א בפרשתן על הא דכתוב בפרשתן "ואמרתה לעבדך ליעקב מנחה היא שלוחה לאדוני לעשיו"

וקשה דהוא ליה למימר מעבדך יעקב ולא לעבדך, ונראה שיעקב צוה לאמור לעשיו, שאין כוונתו במנחתו אשר שלח לו לקבל ממנו איזה טובה ושכר או תודה, אדרבה יעקב שלח לו לאמר שהחשיבות של עשיו נחשב אצלו כל כך אם יקבל ממנו המנחה, כאילו הוא עשיו נתן מתנה ליעקב, וזה שאמר לעבדך ליעקב מנחה הוא אני הוא המקבל ולא אתה כל כך חשוב אתה בעיני, לפי הנ"ל אתי שפיר איך שהיה מותר לתת לו מתנות, דהוא כמו מכירה, מעדני אשר, וכן כתב בפנים פרשת וישלח על הפסוק יש לי רב דיעקב החשיב את הקבלה של עשיו כמו קבלה, וכן בפני שלמה קדושין ז' ע"א כתבו ששייך אף בעכו"ם אדם חשוב.

ה. כיון שהיה במצב של פיקוח נפש, שהיה ירא מעשיו לכן היה מותר לתת לו מתנות לפייסו, מעדני אשר.

איך היה מותר ליעקב לתקן דברים טובים לגוים

הרי עובר על לא תחנם?

בפרשתן לייב טייז ויחן את פני העיר.

איתא בגמ' שבת לייב ע"מ ב' ויחן את פני העיר אמר רב מטבע תיקון להם, ושמאל אמר שווקים תיקון להם, ורבי יוחנן אמר מרחצאות תיקון להם.

ובמדרש רבה איתא חנן את הפנים שבעיר התחיל משלח להם דורות.

וביפה תואר שם כתב דילפינן ממה שכתוב "ויחן" דהיינו לשון מתנת חנים.

יש להקשות: איך היה מותר ליעקב לעשות את כל הדברים האלה, הרי קימ"ל ע"ז כי ע"א דאסור לתת מתנות לגוים משום דעובר על איסור לא תחנם, אי"כ יעקב שקיים את כל התורה עד שלא ניתנה, איך לא הקפיד על זה, כך מקשה בספר חכמה ודעת בפרשתן, וכן בכרם הצבי בפרשתן.

איכא כמה תרוצים:

א. צריך לומר שנתכוון בזה לקרבם שיכירו מעלת עובדי ה' שהם טובים ומתנהגים באנושיות, ועל ידי זה יקיימו ז' מצוות ונחשב שמתכוון בזה לטובתינו והיינו לטובת הרחניות לגרום לעוד אנשים להכיר בה' ובאופן כזה אין איסור של לא תחנם, כך תירץ בחכמה ודעת בפרשתן, מעדני אשר עיין ר"ן גיטין ל"ח ע"ב, וכן מגן אברהם אור"ח סימן צ'.

ב. ע"פ מה שכתבו התוס' עירובין ס"ד ע"ב דאם היו שכינו מותר לתת מתנה לנכרי מפני שהיא כמכרו לו, לפי הנ"ל אתי שפיר דכיון דבא לגור עמהם נעשו שכינים, לכן היה מותר לתקן תקנות ולתת מתנות, כך תירץ בכרם הצבי בפרשתן.

ג. מאחר שבתקנות אלו היה גם תועלת ליעקב ובניו, והיו גם משתמשים בשווקים ובמרחצאות, אין בכך איסור, מעדני אשר, אבל המדרש שכתוב ששלח להם מתנות אינו מתורץ בתרוץ זה, ויתורץ בתרוצים אחרים דלעיל.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידיו הרב מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ברוקלין א. אסור לאדם להכניס עצמו למקום סכנה. ולכ"א קטנתי מכל החסדים. בגמ' בשבת דף ל"ב ע"א למדו מכאן שלעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה שמא אין עושיין לו נס, ואם עושיין לו נס מנכין לו מזכויותיו, והיינו שזה איסור לעמוד במקום סכנה, וצ"ע איך נחום איש גו' (בגמ' בתענית כא) סמך על הנס שאמר שהגו' שכל אחד חייב בפשיעה. מהיכן הוכיח אחד מגדולי הפוסקים ברור הקודם מפרשתנו, האם הוא נחשב פושע כששמרם בצורה זו או שלא.

ב. דין תורה שונפשת מן הפרשה. היה דין תורה בין שני שותפים באבנים טובות ומרגליות, ולקח אחד מהם הצרור בידו למכור (והוא שמר את המרגליות בשקית שהיתה נמוכת ביד שלו, ואירע אסון שנגנבו ממנו, ותובע השותף השני בטענה שנחשב פושע שהי' לו להטמינו בבגדו יפה, והשותפות הייתה באופן כזה שהגו' שכל אחד חייב בפשיעה. מהיכן הוכיח אחד מגדולי הפוסקים ברור הקודם מפרשתנו, האם הוא נחשב פושע כששמרם בצורה זו או שלא.

ג. להחניף לרשעים במקום צורך. הנה בגמ' (סוטה מ"א ב') דרשו על הפסוק כראות פני אליהם - דרש רבי שמעון בן לקיש, מותר להחניף לרשעים בעוה"ז, שנאמר כי על כן ראיתי פניך כראות פני אליהם, וצ"ע שלכאורה זהו דלא כמו שכתב בשערי תשובה (ל' יונה שג' ב' אות קפח) לגבי איסור חנופה, וחייב האדם למסור עצמו לסכנה ואל ישיא את נפשו עוון אשמה כזאת, והח"ח בפתחה לאו ט"ז העתיק זאת להלכה, ובגמ' אמרו שמותר להחניף לרשעים בעוה"ז.

ד. ותמנע היתה פילגש לאליפו, בגמ' סנהדרין צ"ט ע"ב שבאה להתגייר אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלה, הלכה והיתה פילגש לאליפו, וצ"ע מדוע לא קבלו אותה. הרי אדרבה אצל אברהם מצינו שהיה מגייר אנשים ומכניסין תחת כנפי שהכינה א"כ במה הייתה שונה תמנע.

ה. ק"ל בכתה אין זקוק לה, מתי הדין הוא שצריך להדליק אעפ"י שכבר הדליק וככתה.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נמונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נמונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה. כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תשרי הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדק תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שינוי לב, קבלת התשובות הינה אך ורק למקס מתרכת משיב כהלכה 077-5556617 או במייל meir.s1000@gmail.com ולברורים ופרטים נוספים בטלפון 052-3154010 נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמו"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו.

אנו חוזרים ומבקשים, השולחים בכתב יד, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחד משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה.

מכתבים למערכת

האם אדם מתקנא בתלמידו

מה שהקשתם בשם המהרש"א על הא דאמר רב יוסי בר חוני סנהדרין ק"ה ע"ב בכל אדם מתקנא, חוץ מבנו ותלמידו, דיש להקשות מהא דאמרין בגמ' פסחים ק"ג ע"א תנו רבנן שלשה אין מתקנאין בהן, ואלו הן נכרי קטן, ונחש קטן, ותלמיד קטן, חזינן דרק לתלמיד קטן אין מתקנאין משמע להדיא דלתמיד גדול מתקנאין, ותרצתם.

הרב נחמיה העריץ שליט"א בני ברק

הרב יעקב ישראל מזינער שליט"א לונדון

הרב יאיר אשקלון שליט"א בני ברק

נראה להעיר דיש חילוק בין קנאה הרגילה להא דכאן דר"ל שלא להציק להם דבזה אמרינן דגם קטן אסור שמה כשיגדל יזיק להם מעדני אשר: יש להעיר דבש"ת אפרקטא דעניא חלק ד' ענינים שונים סימן שכ"ד העיר בקושיא הג"ל ע"ש מה שתיקן.

איך היה מותר ליצחק לשלוח את בנו לצוד ביום טוב אסור לצוד ביום טוב

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דכתוב פרשת תולדות כ"ז ג' ועתה שא נא כל"ך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד, דיש להקשות איך היה מותר לצוד לבנו לצוד לו, הרי זה היה ביום טוב של פסח, והרי ביום טוב קימ"ל ביצה כ"ג ע"ב אור"ח סימן תצ"ה דאין צדין ביום טוב, והרי האבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג רבי יצחק פוס שליט"א ירושלים מח"ס אמרי יצחק, וחמוריו יצחק

נראה לתרץ, ע"פ מה שפירש הטור שעשוי היה לוחש לחיות ולעופות ובכך היה צדן, וזהו "כי ציד בפיו" שצדן באמרי פיו, והרי איתא בש"ע סימן שכ"ח ס"ק מ"ה דהלוהש על חיה ועל ידי זה אינה יכולה לזוז ממקומה, אין בזה איסור צידה, ופירש המשנה ברורה משום שאין זו צידה טבעית, לפי הג"ל אתי שפיר.

הרב שלמה שיף שליט"א קרית בעלזא בית שמש

נראה לציין דבספר אמרי נועם פרשת תולדות אות ל"ח כתב וז"ל ויכול להיות ג"כ שהיה חל יום א' דפסח בשבת קודש, א"כ לפי זה בוראי שלא היה שייך לשחוט ולצוד רק בערב שבת.

מדוע אין פוסקין צדקה על היתומים משום דאין להם קצבה הרי המבובו אל יבובו יותר מחומש

מה שהקשתם בשם הפוסקים על הא דקימ"ל יורה דעה סימן רמ"ח ס"ק ג' אין פוסקין צדקה על היתומים, משום שאין לה קצבה, דיש להקשות הרי קימ"ל המבובו אל יבובו יותר מחומש, אי"כ כל צדקה על לה קצבה, אי"כ מדוע אין פוסקין על היתומים, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרה"ג משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

נראה לתרץ, ע"פ מה שהבאתם בספר מעדני אשר פרשת ויצא שנת תשס"ג דאם נותן צדקה לשם שמים אינו מעני מן הצדקה ויכול ליתן אפילו יותר מחומש, אי"כ הרי זה נחשב כדבר שאין לו קצבה, וכן ע"פ מה שהבאתם שם בשם הגה"ק מבוסטאטש שהנותן מעצמו שלא ע"י התעוררות יכול ליתן יותר, אי"כ שוב נחשב כדבר שאין לו קצבה.

האם אב מתקנא בבנו

מה שהקשתם על הא דאמרין בגמ' סנהדרין ק"ה ע"ב אמר רב יוסי בר חוני בכל אדם מתקנא, חוץ מבנו ותלמידו, דיש להקשות מהא דאמרין בגמ' ב"ק ע"ב ע"ב אמר ליה רבא לרבא בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין וכלי מטייה לכבא דקל חבריה שמע ולא אכל, וגו' ואנא אמינא מהכא בראשית כ"ד "ויבאה יצחק האהלה שהיה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויהאבה ויחם יצחק אחרי אמו, וכתביה בתריה ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה" וברש"י נתקנא ביצחק, חזינן דאב כן מתקנא בבנו, ותרצתם.

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל חיבל התלמוד ת"א

הרב אמי טרבלסי שליט"א ירושלים

נראה לתרץ, דהרי במעשים טובים של חבירו מותר לקנא, והרי לעוד בלא אשה זה אינו טוב, דהרי יכול לבא להרהורים, ובוהו כן מקנא בבנו שגם רוצה לעשות את הדבר הטוב.

מדוע לא כתבה התורה להדיא שצריך לבובו על מצוה עד חומש

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דכתוב ויצא כ"ח כ"ב וכל אשר תתן לי עשר עשרנו לך, ומהו ילפינן בגמ' כתובות ג' ע"א דהמבובו במצוה אל יבובו יותר מחומש נכסיו, דיש להקשות מדוע כתבה התורה לחומש בלשון שני מעשרות, ולא כתב חומש בבת אחת, ותרצתם.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א ח"מ"צ מחזיקי הדת

נראה להעיר, דבברכי יוסף יורה דעה סימן רמ"ט מותרץ וז"ל והיותר נראה לי דקפיד קרא שיהיה ההפרשה מעשר, כי במעשר יש סוד ויסוד, אמטו להכי החומש אפיקיה בשני מעשרות.

מי שחטא האם יש לו חיוב לבובו במצות צדקה יותר מחומש

מה שהבאתם חידוש בשם הרבה פוסקים דמה דקימ"ל המבובו אל יבובו יותר מחומש, היינו דוקא במי שלא חטא או שתקן חטאיו בסניגופים ותעניות כראוי לתקן כל הפגמים למעלה, אבל מי שצריך לתקן נפשו עדיין, פשיטא דלא גרעה רפואת הנפש מרפואת הגוף שאין כסף נחשב, וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו כתיב.

הגאון רבי חיים אהרן בליוער שליט"א ח"מ"צ ברושלים ומח"ס חזקו חיים

הגאון אברהם שוורץ שליט"א ירושלים ר"מ בשיבת אהבת התורה

נראה לציין מה ששמעתי על הרב רבי חיים מצאנז וז"ע שהיה ידוע בהפלתו שפירד כל ממונו לעניים ולא השאיר לו מאומה בבית, ושאלו אותו הלא קימ"ל המבובו אל יבובו יותר מחומש, והוא ענה להם דסבירא להו כשית הפוסקים שאם חטא מותר להוציא יותר מחומש, שאלו אותו איזה חטא חטא הרב רבי חיים ענה להם שפעם בובו יותר מחומש וז"ע.

הגאון רבי משה פריד שליט"א ראש כולל מאור התלמוד ברזיל

נראה דבג' ספרים בבני חוד בפרשת ויצא, וכן בעדקת יוסף, וכן בבאר, כתבו ראייה נפלאה לחידוש זה, דהרי המקור דילפינן המבובו אל יבובו יותר מחומש, ילפינן מיעקב שאמר וכל אשר תתן לי עשר עשרנו לך, והרי יעקב גופיה התנה דרק אם ושבתי בשלום אל בית אבי, וברש"י שם מן החטא שלא אלמד מדרכי לבן, או עשר עשרנו רק חומש, אבל אם יחטא ויצטרך לתת כל ממוני להקב"ה.

הגאון רבי יצחק מוטצען שליט"א וליאנסבורג

מה שהבאתם בשם האגרא דפרקא דלכן דוקא באושה התקינו שהמבובו אל יבובו יותר מחומש, משום דקודם לכן כל אחד היה צריך לבובו יותר מחומש, ע"פ מה שכתב בתנא דבוטאט צריך לבובו יותר מחומש, וקודם לכן שענשו על הנסטרות אל לא היה בנמצא מי שאין לו חטא מכח כל ישראל ערבים זה לזה, לכן באושה שהתקינו שלא יענשו על הנסטרות, אי"כ אין צריך לבובו יותר מחומש כשידוע שלא חטא, נראה לפרש על ה"מציא שפתך תשמור ועשית כאשר נדרת" ע"פ מה שכתב מו"ר הגאון מוויטצען זצ"ל בספרו אנרא דצבי דאף אחר שנפטרו מערבות הנסטרות, מ"מ מי שמדבר לשון הרע ונעש על עונות חבירו כמו שכתוב בחובות הלכות שער הניניה פרק ה' עדיין צריך להרבות צדקה בלי גבול, ולפי זה מי שנודר חומש לצדקה ואח"כ דיבר לשון הרע או מוכרז ליתן צדקה בלי גבול יותר מחומש שנדר, ולפי זה אינו עושה כאשר נדר וזה פירושו מוצא שפתך תשמור, היינו שתשמור שפתך לא לדבר לשון הרע, או ועשית כאשר נדרת דאם נדרת חומש מחובי אלה ליתן חומש, משא"כ אם לא תשמור שפתך או אתה צריך ליתן יותר ממה שנדרת.

כזה שקיבל חמש סלעים לפדיון הבן האם צריך להפריש מזה מעשר כספים

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים בבנה שקיבל חמש סלעים לפדיון הבן האם צריך להפריש מזה מעשר כספים או דילמא אינו צריך להפריש מזה כיון שזה כסף שהתורה זיכתה לו.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א רב ואב"ד קהל הסוים תל ציון

נראה להעיר, לפי מה שכתבו בפוסקים פדיון הבן הוא כמו פריעת חוב, לפי הג"ל מיסתבר שאין צריך להפריש מעשר ממעות הפדיון הבן, דכסף שמקבלים בחזרה מבעל חוב בוראי שאין צריך להפריש מעשר כספים.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607
 או למייל: leviber@gmail.com
 לבירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב בנשי"ק שמואל הלברשטאם שליט"א
 מנכ"ל מפעל הש"ס
 לעילוי נשמת אביו
 הרה"צ רבי מאיר הלברשטאם זצ"ל
 האדמו"ר מטשאקווא
 לרגל יום היארצייט הראשון
 נלב"ע י"ט כסליו תשע"ב. ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הגאון רבי שניאור זלמן שוורץ שליט"א
 לייקווד
 לעילוי נשמת אמו האשה הצדקנית
מרת סלבה בת שניאור זלמן ז"ל
 נפטרה כ' כסליו תשמ"א. ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב מרדכי גלנדואר שליט"א
 קרית בעלזא בית שמש
 לרגל שמחת הולדת בתו במז"ט
 יהא רעוא שבוכות זיכוי רבכות
 ירוה נחת מכלל יוצאי הלציו
 ויעלצה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי יצחק קאף שליט"א
 ירושלים
 לעי"נ אביו
הרב דוד צבי שלמה בן הרב יעקב אשר ז"ל
 נלב"ע י"ט כסליו ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב יהונתן מסנר שליט"א ירושלים
 לרגל שמחת נשואי בתו במז"ט
 עב"ג הבה"ח יהושע קרסו נ"ו
 בן הרב דניאל שליט"א בית שמש
 יהא רעוא שבוכות זיכוי רבכות ירוה נחת
 מכל יוצאי הלציו ויעלצה בכל אשר יפנה